

Jens Smærup Sørensen

Hellige kys

Forord

I årene omkring 1750 og cirka 20 år frem opstod og udviklede sig en såkaldt kyssesekt på Mors. Som noget temmelig enestående i verden. Tilhængerne mente at den kristne næstekærlighed burde komme til udtryk også fysisk, gennem kys og kærlige berøringer mellem alle Guds børn.

Bevægelsen var inspireret af unge, nytilkomne præster på øen. De var pietister og ville indføre en ny og inderligere kristendom. De afviste kirkens hidtidige rolle over for almuen som opdragende og fordømmende. De ville oplyse og 'indpode nye hjerter' i folket. Især et par af dem så i begyndelsen med stor sympati på kyssesekten. Men da den, for dem at se, gik amok og vendte sig mod kirken og al anden øvrighed, måtte de gribe ind.

Kyssesekten blev derpå hurtigt glemt, eller fortrængt – så massivt sænkede tavsheden sig over den vilde oprørsånd. Alligevel kan erindringer om den have overlevet, og inspireret, da nye folkelige bevægelser et par generationer senere spirede frem på Mors. Også de var vendt mod den officielle kirke, men folkene bag var nu bedre uddannede og kunne efterhånden finde støtte i tilsvarende frie menigheder andre steder i landet. De fik da langt større gennemslagskraft, og det førte bl.a. til at ganske almindelige, men vakte beboere i landsbyen Øster Jølby i løbet af få år, ved egne midler og kræfter, kunne opføre en friskole og en højskole, og så en mægtig kirke og endelig et ottekantet forsamlingshus.

4

”Hellige kys” blev skrevet på bestilling af Limfjordsteatret, som afgangsforestilling for eleverne i dets toårige uddannelsesforløb ”Teatertalent Mors”. Jeg vil gerne takke Limfjordsteatrets leder Gitta Malling og instruktøren Sune C. Abel for gode samtaler og frugtbare ideer under arbejdet med manuskriptet. Også instruktøren og dramaturgen Jakob Oschlag skylder jeg en stor tak for kritisk læsning og kyndige råd.

Personer:

Sekten:

Jens Storgaard, gårdmand
Ingeborg, tjenestepige
Else Terkildsdatter, tjenestepige
Hendes mor
Kirsten Andersdatter, bondedatter
Maren Andersdatter, bondedatter
Morten, tjenestekarl
Peder Lassen, bondekarl, omstrejfer, guru
Niels Heede, urmager
Karen Schierbeck, tjenestepige
Zidsel Toft, tjenestepige
Mett-Mari, kone
Else Pedersdatter, bondedatter
Anne, bondedatter
Hendes mor

Kirken:

Radich, præst
Brorson, biskop

Domstolen:

Voydemann, herredsfoged
Juul, ridefoged

1. del – Jens og Else

1

Optakt i særligt lys – 'uden for tiden'. Musik.

ALLE sektens medlemmer synger og danser en slags kædedans, med tæt kropsberøring, mens de glider forbi hinanden:

Trange tider langsom skrider
Langsom skrider. Kys mig nu snart.
Sjælene længes, præsterne strenges
præsterne strenges. Det er ej rart.
Trange tider langsom skrider
Langsom skrider. Kys mig nu snart.

RADICH bryder bagfra, vildt gestikulerende, gennem kredsen, men ligesom uden at se nogen af dem:

Ve jer, I vildfarne! Ve jer, I ulydige! I helvedes flammer skal I gå under!
Ve jer, kættere! Ve jer, oprørere!

2

Jens Storgaard og hans tjenestepige Ingeborg på marken, med le og rive.

JENS:

Du tager godt fat, Ingeborg. Skulle vi nu ikke lige hvile lemmerne lidt?

INGEBORG:

Jo tak, det kunne jeg godt trænge til.

JENS:

Du er en god pige, Ingeborg.

INGEBORG:

Det véd jeg såmænd ikke.

JENS:

Og du er klog pige, Ingeborg.

INGEBORG:

Det tror jeg ikke. Men jeg er glad for hvis du synes det, Jens Storgaard.

JENS:

Du er en god og en klog pige, og derfor er der noget jeg vil betro dig.

INGEBORG:

Mig? – Det behøver du ikke.

JENS:

Gud har snakket til mig.

INGEBORG:

Ja – jeg – jeg tror også somme tider jeg – ligesom kan snakke med ham.

JENS:

Det var her nogle dage efter Skt. Hans. Jeg var ude og se til mine kartofler. Så stod han der foran mig. Sådan en fem-seks kartoffeltoppe foran mig. Jens Storgaard, sagde han til mig, jeg har udvalgt dig. Gå hjem og læs i din bibel. Romerbrevet kapitel 16, vers 16.

INGEBORG:

Du så ham? Sådan her – foran dig? Så kan han nok alligevel ikke være så gal over at du nu vil have de der tyske kartofler i din jord. Jeg har ellers hørt at folk skulle få bylder bare ved at røre ved det nymodens skidt.

Ler undskyldende

Det er selvfølgelig også bare noget værre vrøvl.

JENS:

Det var Gud, Ingeborg. Det var ham jeg så. Han stod der lige foran mig. Med et lys omkring sig, et lys jeg aldrig har set magen til.

INGEBORG:

Gjorde du det så? Gik du hjem og læste i din bibel?

JENS:

Romerbrevet kapitel 16, vers 16. Og du véd vel også hvad der står?

INGEBORG:

Jeg har nok engang hørt det i kirken.

JENS:

Kys alle i menigheden. Det er hvad der står. Du skal kysse alle i menigheden.

INGEBORG:

Alle i menigheden? Hold da op.

JENS:

De sande Guds børn, dem skal du kysse, Ingeborg. Ikke nogen af de andre.

INGEBORG:

Nå, ja, så kan jeg bedre forstå.

JENS:

Og du, Ingeborg, det véd jeg, du er et sandt Guds barn. Derfor vil jeg nu kysse dig.

INGEBORG:

Vel ikke lige her? Det mener du ikke, Jens Storgaard?

JENS:

Her, ja. Og nu. I morgen er vi her måske ikke.

INGEBORG:

I morgen – ja – men hvis du tror det er rigtigt – du har jo altid – men tænk hvis nogen –

Jens tager om hende og kysser hende.

Kirsten og Maren kommer forbi, i modsat side af scenen, med river over skuldrene.

KIRSTEN:

Nej! Maren! Har du set?

MAREN:

Det er da vel løgn! Er det ikke Ingeborg! Og Jens Storgaard! Det er simpelt hen løgn det her!

KIRSTEN:

Jo – det er Ingeborg. Hvor er hun heldig.

MAREN:

Hvad?

KIRSTEN:

Jeg ville i al fald godt have haft hendes plads.

MAREN:

Ja, hvem ville ikke det? Der jo ingen steder nogen pige hellere vil være end ved Jens Storgaard.

De ser på hinanden og begynder at gå ud. Standser så og kigger tilbage mod Jens og Ingeborg der stadig står med armene om hinanden.

3

Jens Storgaard og Radich.

RADICH:

Jeg modtager klager, Jens Storgaard. Nej, nej, ikke over dig! Mine kolleger i nabosognene kender vel knap dit navn. Jeg tror slet ikke de kan forestille sig at en udannet, ulærd bonde som dig skulle kunne gøre sig sådan nogle tanker på egen hånd. Nej, de klager over mig. De mener det må være mig der har sat dig dine skøre ideer i hovedet.

JENS:

De kan ikke have det allermindste at bebrejde dig, pastor Radich. Hvad jeg tænker, har jeg ikke fra nogen anden end Gud selv.

RADICH:

Jeg har ellers indrømmet det over for dem. Jeg har prædiker næstekærlighed og inderlig samhørighed i menigheden. Jeg har ønsket at forkynde Guds nåde og ikke at true mine sognebørn med hans straf. Jeg har sagt til jer at I alle skulle være som brødre og søstre.

JENS:

Radich! Jeg har selv læst min bibel!

RADICH:

Ja, takket være mig. Da jeg kom her til sognet levede I alle som umælende kreaturer, og jeg sagde til jer: Jeg vil lære jer at læse! Dem der har evnerne. Men først og fremmest og til jer alle sagde jeg, at jeg ville indpode nye hjerter i jer! Nye hjerter, ja. Noget kunne nu tyde på at det var forkert gjort af mig.

JENS:

Du har i al fald gjort det sådan at hverken jeg eller nogen af mine har brug for nogen præst mere. Ja– det fortjener du vel vores tak for.

RADICH:

Kunne jeg nu bare sige til mine kolleger, at du holder dig her til mit sogn og ikke har i sinde at fordreje – omvende – alle og enhver, over hele øen, ja, så kunne vi to fortsat –

JENS:

Det ville være at lyve over for dem! Sig til dine præster at de står i djævelens tjeneste og gør deres kirkegængere til Satans yngel. Sig til dem at jeg vil gøre alt hvad der står i min magt for at frelse hver eneste jeg møder!

RADICH:

Jens Storgaard, dit ve og vel ligger mig på sinde, det må du tro. Jeg vil – så længe du betaler din tiende til kirken – så vil jeg jo også lade dig komme til alters.

JENS:

Jeg har allerede for sidste gang betalt tiende til din kirke, Radich.

RADICH:

Du mister så enhver ret i samfundet! Du kan ikke gifte dig, du kan ikke købe og sælge ejendom, din underskrift vil have ikke nogen gyldighed! Ja, for du véd vel at jeg som din præst har magt til at tage alt det fra dig?

JENS:

Ja – jeg véd at præsterne har magt. Jeg har hørt det fra dine forgængere, og du taler nu allerede som de gjorde. Men jeg har ikke brug for nogen ret i verden, Radich. Jeg gør som jeg vil, for hvad jeg vil, det er hvad Gud vil. Det har han selv ladet mig vide. I en drøm.

RADICH:

I en drøm. Ja så. Nej. Jeg vil heller ikke foretage mig noget videre lige foreløbig. Lad os se tiden an.

JENS:

Kræng kjole og krave af dig, Radich! Smid din djævledragt på ilden og bliv et Guds barn!
Bliv min bror i vores jordiske himmerige!

Radich ser 'vantro' på ham, og går.

4

Else T og hendes mor.

ELSESES MOR *strikker:*

Det ville jeg jo aldrig have troet om den mand. Jeg har kendt ham siden han var dreng, Jens, lige fra han blev født. Og hans forældre, og at han nu ikke kan lade sin tjenestepige gå i fred! Godt hun faldt så tidlig fra, hans mor. Og hans far da også. Og så det stakkels dumme pigebarn til Ingeborg!

ELSE T *med bibel i skødet, bladrer langsomt, ser et øjeblik op:*

Ingeborg er slet ikke dum, mor. Og Jens Storgaard er en bedre mand end nogen anden her. Jeg mærkede det allerede da vi gik til præst sammen. At det var alvor for ham.

Bladrer igen i bibelen

Alt hvad vi læste. At Jens virkelig fattede det.

ELSESES MOR:

Jeg véd ikke hvad han har fattet. Nu skulle han i al fald tage og skamme sig, Else, og det véd du også godt. Og de skal nu nok også snart få styr på ham. De siger pastor Radich allerede har været henne og snakke til ham.

ELSE T:

Jeg tror han er for stærk, Jens Storgaard. Han har hjerte. Og mod. Ja, mor, jeg tror han må være den skønneste mand i hele verden.

ELSESES MOR:

Nå ja, hvis det bliver ved den ene gang med Ingeborg, så siger jeg heller ikke mere. Hvis han igen kan blive en hæderlig mand, Jens, nej, så siger jeg ikke mere.

ELSE T:

Jeg vil søge plads ved ham. Han vil stadig have flere i sit hus, har jeg hørt. Jeg vil spørge om jeg må blive én af dem.

ELSESES MOR:

Nej, du vil ikke nikkenej!

ELSE T:

Mor, hør nu – jeg har bestemt mig. Jeg vil være ved Jens Storgaard, om så det skal være uden anden løn end at jeg får lov til at være der.

ELSESES MOR:

Else, åh, min lille pige! Gid du da aldrig havde fået lært det der læsen. Det var der heller ingen der kunne i min tid, og ja, – nej, jeg véd snart ikke, jeg véd ikke hvad – men noget forkert må vi nok have gjort, både mig og din far, og givet dig lov til både –

ELSE T *har igen været fordybet i sin læsning:*

Du har gjort alting så godt for mig, mor. Men nu vil jeg være hyrdinde for hans får, Jens Storgaard. Som Herren er HANS hyrde. Og som han, Jens Storgaard, skal være min hyrde.

ELSES MOR:

Nå, men hvis du så bare kunne vente til jeg også er kommet herfra. Uden din hjælp kan jeg jo aldrig klare mig, Else, det véd du også, jeg kan snart ikke længere røre mig for gigt, se her, mine fingre er så krogede, jeg kan snart ikke en gang malke vores ko længere. Nej, godt jeg har dig her ved mig, Else, det takker jeg Gud for. Og det har du også selv så tit sagt at sådan skulle det være, og sådan vil det blive.

ELSE T *bøjet over sin bibel:*

Det skriver evangelisten Lukas: Hvis I vil slutte jer til mig, skal I bryde med jeres far og mor.

ELSES MOR:

Else da. Else!

ELSE T:

Jens Storgaard vil også hjælpe dig, mor! Han er kommet for at frelse alle os der er fattige. Han har sat sig op mod præsterne der altid kun har været til for at holde os nede.

ELSES MOR:

Det ender med at jeg selv må op til Radich og bede ham sætte dig på plads!

ELSE T *fraværende:*

Det skriver evangelisten Johannes: Han var udgået fra Gud, og nu gik han tilbage til Gud.

Elses mor kan ikke få sagt mere.

5

Jens Storgaard, Else T, Ingeborg, Maren, Kirsten, Morten, Mett-Mari.

Ingeborg iagttager tavst og tvivlrådigt begivenhederne.

JENS:

Så er vi atter forsamlet, søstre og brødre, i hellig kærlighed. Flere og flere bliver vi, mangfoldige er de som vil komme til. Alle de som i dag spotter os, alle de som endnu ikke tør hengive sig til Gud og til hinanden – sådan som det også indtil for nylig var med Anders Nielsens søde døtre, og nu er I her hos os, Kirsten og Maren! Så kom nu, I roser fra Saron, kom og lad mig tage jer i min favn!

Også Else T slutter sig til den fælles omfavelse.

JENS:

Roser fra Saron! – Ja – og en ny mand har vi også fået iblandt os. Sandelig! En ungersvend som knap har fået skæg på hagen – og hvad vil han mon her? Er han kommet for at blive et sandt Guds barn? Eller er han her måske bare fordi der går rygter om at man her uden videre kan få lov til at kysse mine piger?

MORTEN:

Det har jeg aldrig nogen sinde hørt det mindste om. Jeg vil bare gerne være sådan ligesom – et Guds barn.

JENS:

Du lyver. Du lyver for os alle her, og for dig selv. Jeg er en simpel horebuk! Sådan ville du sige hvis du talte sandt. Og før du kan komme nogen vegne videre, må du indrømme det. Har jeg ret, Else?

ELSE T:

Vi må allerførst forstå vi er som dyr, før vi kan blive som Guds engle. Sådan som Jens Storgaard er blevet det, et Guds sendebud. Alle vi andre, vi har endnu så forfærdelig langt igen. Ja, også mig! Jeg kan stadig ikke rigtig kysse Jens uden at få lyst til ham. Nej, ikke engang JEG kan gøre det. Og langt mindre måske et par stykker af jer andre? Jo, jeg har set jer! Både Kirsten og Maren, ja, og det skal siges højt: Et par liderlige tøjter er I begge to!

MAREN:

Jamen, Else, vi prøver og prøver – at blive bedre.

KIRSTEN:

Ja, Else, vi prøver hele tiden ikke at tænke på noget vi ikke må. Men det kommer jo også an på hvordan han gør det, Jens.

MAREN:

Somme tider, når han sådan rigtig, så véd man jo næsten ikke længere hvem man selv er.

JENS:

I dit hjerte skal du vide det, Maren. At du og jeg og vi alle sammen som Guds børn kysser hinanden. Men lad os nu høre lidt nærmere om hvordan vores Morten har det med dét. Hvad tror du, Else? Vil han mon virkelig være et sandt Guds barn?

ELSE T:

Ja, kom nu først her, lille ven, kom og giv mig et helligt kys!

Morten falder forlegent og klodset frem over hende.

ELSE T *tørrer munden i kjoleærmet:*

Lille svin! Det skal i hvert fald ikke gentage sig lige foreløbig. Du er måske idiot? Lad mig høre hvad du kan svare på det her: Du går på vejen. En hestevogn er væltet i grøften.

Manden beder dig hjælpe sig. Hvad gør du?

MORTEN:

Ja, hvad gør jeg? Ja, hvad fanden – eller – jo, jeg hjælper ham sgu da nok.

ELSE T:

Mage til kvajpande! Den mand kan jo være en af Satans håndlangere!

MORTEN:

Jamen, selvfølgelig da. Føj.

Mett-Mari lister ind. Kigger hele tiden meget smilende på Jens. Mangler et par tænder.

ELSE T:

Og hvad gør du mon så hvis nogen beder dig tage et brev med til byen?

MORTEN:

Tja – hvad gør jeg så – nå ja, hvis jeg alligevel skal den vej, så kan jeg næsten ikke se det skulle være nogen stor ulemghed for mig.

ELSE T:

Du er så styrtende dum, så jeg snart ikke véd om Gud kan have noget som helst med dig at gøre! Hvad kan der ikke stå i sådan et brev? Det kan jo være en klage over os! Det kan måske bringe vores Jens i fedtefadet! Kan du da ikke få det ind i dit tykke hoved! Du skal kun hjælpe Guds børn! Kun os! Og os skal du gøre alt for! Alt! Forstår du det?

JENS:

Vi må se, Else, om han alligevel ikke skulle komme efter det. For nu må vi også lige høre hvad der er med dig, Mett-Mari. Du er også kommet her. Men hvorfor har du ikke taget din mand med dig?

METT-MARI:

Aa ja, men han er jo så gammel.

Else T går hovedrystende ud.

JENS:

Du hører vel heller ikke selv til de alleryngste længere?

METT-MARI:

Han er syg, Jens Storgaard. Han kan ingen ting længere.

JENS:

Skulle du så ikke blive hjemme og passe ham, Mett-Mari?

METT-MARI:

Det gør jeg skam da også, Jens! Jeg kan bare indimellem trænge så forfærdelig til at være sammen med et rigtigt menneske. Og der er ingen jeg hellere vil være sammen med end dig, Jens.

JENS:

Ja så. Javel. Jeg er bare bange for at det skal hedde sig at jeg lader gifte koner komme til mig i mit hus.

METT-MARI:

Jeg er ligeglad med hvad de siger, Jens. Jeg er fuldstændig ligeglad. Bare du vil lade mig komme her engang imellem. Jeg vil gøre alt hvad du siger. Ja, og som Else også sagde, jeg vil gøre alt for jer. Alt vil jeg gøre. For Guds skyld.

JENS:

Lad os da alle sammen tage hverandre i hænderne og byde Morten og Mett-Mari velkommen iblandt os, idet vi håber og idet vi beder til Gud, at de vil lære at tænke og tale så vi også kan beholde dem.

Musik, og alle slutter sig sammen i en tæt kreds.

6.

Else T, Jens, Ingeborg, Else P, Anne, Kirsten, Maren, Morten, Mett-Mari.

Else T kommer ind med Else P og Anne. Ingeborg stadig blot iagttagende. Ligesom nu også Morten og Mett-Mari.

ELSE T:

Aah, min Jens! Endnu en fest kan vi fejre sammen i dag! Endnu et par små forvildede lam har jeg gennet ind i din fold! Se nu her – ja, her har du endda nok en Else! Så har du hele to af os, og den søde Else her, hun er kommet til os helt oppe fra Nørre Herred! Else Pedersdatter!

JENS *omfavner Else P:*

Velkommen til da, kære pigebarn.

ELSE T:

Og med sig har hun den lille Anne. Hun skal også være fra en mægtig gård deroppe. De skal nok blive os til nytte begge to.

JENS *omfavner Anne:*

Velkommen iblandt os, søde gårdmandsdatter. Som liljer blandt tidsler skal også I to blive!

ELSE T:

Ja, velkommen i Guds navn, og skulle vi nu ikke også byde de to små lam på en dram?

ANNE:

Ellers tak da.

ELSE P:

Nej, vi er slet ikke vant til at drikke dér hvor vi kommer fra.

ELSE T:

Det må I så se at komme efter. Drak Jesus da ikke selv? Hvad siger du, Kirsten?

KIRSTEN:

Det gjorde han da virkelig så mange gange. Det har Jens selv læst for os, og han skænkede også op for alle andre, min Jesus, og det har jeg selv mærket, det hjælper virkelig den dag i dag med et godt glas. Det tører det iskolde hjerte op, det gør os alle sammen så himmelsk kærlige over for hverandre.

MAREN:

Nej, jeg brød mig sandelig heller ikke om det lige i begyndelsen. Nej, føj for den lede da, tænkte jeg, hvor det smager. Men ned skulle det jo, til Guds ære, og nu kan jeg såmænd sagtens skylle en tre-fire drammer ned i træk!

JENS:

Gør det nu med måde, Maren. Har jeg ikke før sagt det? Alt hvad du gør, må du gøre i sandhed, og som dit hjerte byder dig. Og Maren – med måde.

KIRSTEN:

Tag I nu bare et lille bæger i jeres små hænder, I to, og hvis du så kommer med flasken, Jens? Eller skal jeg med det samme ud og hente en ny?

ELSE T tager flasken fra Jens og skænker op:

Det rækker lige foreløbig. Lad os nu bare få hilst på vores nye fine fangst for Herren!

Morten og Mett-Mari søger til for også at få noget brændevin. Else T vender ryggen til dem og stiller sig sammen med Jens.

JENS løfter sit glas:

Ja, så i Gud den Almægtiges navn da! For den søde Jesu Kristi skyld! Hør os i din himmel, modtag de to uskyldige i din favn, og lad os som tegn på din kærlighed, der har fyldt os, hver og en favne dem! Skål! Og kom alle her til mig!

Morten går fornærmet ud. Kvinderne slutter sig sammen omkring Jens, også Mett-Mari, og han trykker dem ind til sig. Musik.

JENS:

Lad os sammen synge og danse!

ALLE synger, dansende i rundkreds. Ese P og Anne usikre på teksten:

Eja! søde unge pige,

unge pige med silkebarm.

Snart skal du gyse, lad dig ej kyse

Snart skal du gyse, ja, i hans arm.

Eja! søde unge pige,

unge pige med silkebarm.

7

Radich, Else T., Morten.

RADICH:

Jens Storgaard har fuldkommen fordrejet hovedet på dig. Da jeg havde dig som konfirmand, var du den klogeste af dem alle. Du var den dygtigste og flinkeste lille pige, ja, du og den samme Jens Storgaard, dengang! I var alt hvad jeg havde drømt om, I to! Ja, og jeg beder dig nu, kære Else, kom dog endelig til fornuft igen! Kom tilbage til os i kirken! Hold dig til os der virkelig vil dig det bedste! Lad dig ikke narre længere af Jens Storgaards sindsforstyrrede gøgl!

ELSE T:

Jens har mødt Gud, det véd jeg. Han har set lyset. Og jeg véd det står skrevet: Gud er lyset, og lever vi i det, lever vi med ham og i kærligt fælleskab med hinanden.

Morten kommer ind og lytter.

RADICH:

Jeg kan næsten ikke tro du virkelig mener det, Else. Inderst inde véd du jo godt at det er den rene galskab med hans indbildninger og alt jeres krammen og kysseri. Eller hvad du vil kalde det – det kan jo alt sammen føre til jeg véd ikke hvad – hor og det værste skørlevned! Du skulle holde dig langt væk fra det og få dig et ordentligt liv!

ELSE T:

Du ser på mig, Radich, og tror du ikke jeg kender det blik? Men det står skrevet: Den der bare ser på en kvinde og får lyst til hende, han har allerede begået hor med hende. Gammel gris du er!

RADICH:

Jeg er din præst! Jeg er her at fortælle dig sandheden og rive dig fri af jeres afsindige vås!

ELSE T:

Det står skrevet: Der er dem der gerne vil undervise, men ikke selv forstår hvad de taler om.

RADICH:

Min lille Else dog. Jeg beder dig så bare huske på hvad jeg har sagt. Jens Storgaard er desværre blevet en kynisk forfører. Han er en simpel bedrager. Og han vil ødelægge dit liv. Dit og så mange andre unge kvinders liv.

ELSE T:

Du véd vel at Jesus selv havde mange unge kvinder omkring sig. Ligesom nu min Jens, og ham får du mig aldrig fra. Jeg vil hellere slås ihjel end vige en tomme fra ham. Og det er måske det I vil – I vil måske slå mig ihjel? I sorte sataner! Dig og alle de andre hykleriske horebukke og løgnhalse på prædikestolene!

MORTEN *farer frem og griber fat i Radich:*

Ja, nu har vi vist også hørt nok på dig! Nu må du hellere se at komme herfra og dét i en fart!

RADICH:

Vil du slippe mig, din tølper! Hvad bilder du dig ind? Sætter du dig op mod øvrigheden med vold?

MORTEN:

Du har vel for fanden selv hørt hvad Else sagde! Og jeg er hendes bror i paradiset!

RADICH forsøger at kæmpe sig fri:

Tåbelige bølle! Ti! Og slip mig! – Ak ja, nej, nej – men så må jeg da opgive dig, kæreste Else. Ja, så må jeg da til at benytte mig af MIN magt! Så må I alle sammen tage jeres straf!

Morten møver Radich ud. Else T krummer sig sammen, går på hug med ansigtet i armene.

MORTEN kommer tilbage:

Sådan! Så du lige dét, Else! Dér fik den fine herre sgu da også endelig prøvet hvordan det er at få et par gode drag over nakken!

Else T lader sig skvatte ud over gulvet.

MORTEN:

Men det var nu også noget af en omgang du selv fik givet ham, Else! Hold da kæft! Jeg stod lige dér og hørte på det, og den der med Jesus, den sad fandeme, den kunne han sgu ikke give igen på!

ELSE T løfter hovedet lidt:

Gå med dig.

MORTEN tager fat i hende og vil løfte hende op:

Nå ja, ja, Else – jeg er måske ikke helt så dum som du går og tror? Nej, jeg kan nok forstå det var en hård tøm for dig. Men rejs dig nu alligevel op! Du gjorde det jo så helvedes flot! Rejs dig nu op, Elsetøsen, så vi kan fejre det med et enkelt kys eller to, skulle vi ikke lige det, dig og mig?

ELSE T *kommer op på knæ og skubber ham fra sig:*

Vil du ikke godt bare gå din vej!

MORTEN:

Så jeg er måske ikke god nok til dig? Det er måske kun den store Jens store Storgaard? Jeg troede ellers ikke der skulle gøres forskel på folk – (*tager sig i skridtet*) – hvad det her angår!

ELSE T *rejser sig op:*

Hvad er det du vil? Vil du bare sjofle os til, alle os som har været parat til at være som en søster og en bror for dig? Vil du bare håne mig for min kærlighed til Gud? Hvad vil du her?

MORTEN:

Hvad vil jeg her? Nå ja, hvad vil jeg her? Jeg er såmænd blevet sendt herhen til dig af selveste Jens Storgaard. Han havde selv lige så travlt med en søster.

ELSE T:

Lille djævel du er! Gå ad helvede til hvor du hører hjemme!

MORTEN:

Jens Storgaard bad mig give dig besked på at du med det samme skal gå hjem til din mor. For hun ligger for døden. Din mor.

Else løber ud. Morten godter sig halvt ulykkelig.

8.

Til venstre på scenen: Jens, Ingeborg, Else T; til højre: Kirsten, Maren. Else P, Anne, Mett-Mari, Karen. Zidse. Derpå også Ingeborg og Else P.

ELSE T *løbende ind mod Jens der støtter sig til Ingeborg:*

Hvad er det? Kan du ikke længere selv komme til mig?

INGEBORG:

Aah, Else, råb da ikke sådan op! Jens har det ikke så godt.

ELSE T:

Skulle du så ikke have bedt mig komme med det samme?

INGEBORG:

Jeg kom selv fra marken her lige før middag, og så så jeg Jens stå sådan og læne sig så underlig op af muren, og jeg skyndte mig jo, er det ikke rigtig, Jens? Men inden jeg nåede helt hen til ham, faldt han om, og jeg blev så bange!

JENS:

Ja, ja, men det er jo nu allerede overstået. I skal slet ikke bekymre jer.

ELSE T:

Hvad er der, Jens? Du er da vel ikke ved at blive syg?

INGEBORG:

Jeg fik ham hjulpet på benene, ja, og så kom han sig da også lidt efter –

ELSE T:

Du er da ikke syg, Jens, er du?

INGEBORG:

– og han sagde også jeg skulle hente dig, Else, men jeg turde jo ikke gå fra ham –

JENS:

Nej, nej, Else, jeg har det godt igen –

INGEBORG:

– og så kom ham Morten forbi, og jeg bad ham så stikke af sted efter dig.

JENS:

Jeg har nok været lidt træt. Det har været så meget. Ja, og det går mig på med Radich. Egentlig tror jeg jo han ville os det godt. Men nu holder han mig vågen om nætterne, den fanden.

ELSE T:

Du må hvile dig, Jens, lad mig nu lægge dig ind i seng.

JENS:

Fik Morten det ikke sagt til dig? Du må hjem til din mor med det samme.

ELSE T:

Den satan til Radich! Han vil slå dig ihjel, Jens! Men jeg går ikke fra dig.

JENS:

Jo, jo – du skal vide, Else, din mor er døden nær. Det kom han alligevel og fortalte mig, vores præst. Du må hjem og sige farvel til hende.

ELSE T:

Det har jeg gjort for længst, Jens.

JENS:

Hun kalder på dig, Else! Hun beder dig så mindeligt om at komme!

ELSE T:

Hun er et verdens barn, det véd du jo selv! Jeg har ingen ting med hende at gøre.

JENS:

Hun er din mor. Og hun er et menneske som endnu kan nå hjem i Guds favn.

ELSE T:

Hun har for længst kastet sig i djævelens favn, og jeg viger ikke fra dig, Jens.

JENS:

Gå med dig, Else! Gå nu hjem til din mor! (*krummer lidt sammen og gnubber sig over brystet*) Arh – ja – Else, gør det – og så følg du mig ind, Ingeborg, jeg trænger lige – lige til at ligge lidt.

Ingeborg følger Jens ud. Else T bliver stående, stædigt. Kvinderne til højre har samlet sig lidt efter lidt og indtil nu snakket uhørligt, men tydeligvis meget muntert og opstemt.

KAREN:

Alle min søstre – vi er fri! Ingen kan længere bestemme over os!

ZIDSEL:

Ingen fædre! Ingen præster!

MAREN:

Ingen skal nogen sinde mere fortælle os hvem vi skal gifte os med!

METT-MARI:

Og da slet heller aldrig hvem vi må ligge med, ha, og hvornår!

KIRSTEN:

Kun den søde Jesus er vores herre! Han er herren i vores hjerter og over vores hjerter!

ELSE P:

Og han er lutter kærlighed! Han har fyldt os med sin kærlighed!

ANNE:

Ja, lad os nu synge og danse! Kom Else, kom og vær med!

*Else T slutter sig en anelse trevent til dem. Ingeborg kommer ind, men holder sig på afstand.
De øvrige tager fat om hinanden og danser rask i rundkreds.*

KIRSTEN, MAREN. ELSE P, ANNE, METT-MARI, KAREN, ZIDSEL, ELSE T. *synger:*

Kom, Jens, du stærke fromme
ræk os din søde mund
Før natten den er omme
vi får en himmelsk stund
Du bryder alle skranker
med Jesus hånd i hånd
Du løfter lave tanker
og løsner verdens bånd

METT-MARI:

Kom du da nu også med, Ingeborg!

ELSE P tager fat i Ingeborg og haler hende med ind i kredsen:

Ja, kom nu! Vi skal alle være sammen!

KIRSTEN, MAREN. ELSE P, ANNE, METT-MARI, KAREN, ZIDSEL, ELSE T.,
INGEBORG:

Nu er vi frie kvinder
vi stræber sammen op
mod kærlighedens tinder
som en og samme krop
Vor Jens og Jesus kære
os frelser fra al kiv
Vi vil så ømt jer ære
med kys for evigt liv

9.

Kirsten, Karen, Maren.

De er blevet stående, men de andre går ud, og bevæger sig sammen frem mod scenens modsatte side.

KIRSTEN:

Lagde I ikke også mærke til det? Det var knap nok hun gad synge med! Bare synge med alle os andre.

KAREN:

Ingeborg?

KIRSTEN:

Nej, Else, mener jeg sgu da! Else Terkildsdatter!

MAREN:

Nå ja, hun mener da helt sikkert også hun er lidt mere end os andre.

KAREN:

Det er lidt som om vi bare er i vejen for hende, sådan kan det godt føles.

KIRSTEN:

Ja, når hun ikke lige har brug for os til at vaske gulv og malke og fodre svin og forke hø og kløve brænde.

MAREN:

Ja, uha, det er hun jo selv alt for fin til, hun skal jo bare være hos sin Jens, både dag og nat.

KAREN:

Som om hun allerede var hans kone! Som om alle vi andre ikke er andet end hendes tjenestepiger!

KIRSTEN:

Det er da heller ikke fordi jeg vil trænge mig på. Jens må jo være sammen med hvem han vil.

MAREN:

Ja, jeg kunne i hvert fald heller aldrig få mig til at mase mig frem, det håber jeg da virkelig ikke I synes jeg gør? Men vi skulle jo alle sammen være lige. Sådan har jeg da forstået det.

KAREN:

Jeg kan ikke lide hende.

KIRSTEN:

Nej, Else! Og det værste er at hun fuldstændig er ved at tage magten fra Jens.

MAREN *efteraber Else T:*

Ja, mener du ikke også det, Jens! Har jeg ikke også ret i det, Jens! Er det også ikke mig du allerbedst kan lide, Jens!

KAREN:

Jeg hader hende. I siger det ikke til nogen!

KIRSTEN:

Det er ingen af os der siger det mindste om det her til nogen andre!

MAREN *lægger armene om de to andre:*

Det bliver mellem os tre. Og vi holder så bare lige øje med hende, ikke også?

10.

Kirsten, Karen, Maren, Annes mor, Anne, Else T, Else P og de øvrige.

Kirsten, Karen og Maren står konspiratorisk sammenslyngede. Annes mor kommer stavrende ind med vandrestav og ransel på ryggen

ANNES MOR *standser op, banker staven i gulvet nogle gange:*

Er det her jeg skal finde min datter?

Kirsten, Karen og Maren slipper hinanden og kigger forskræmte på hende.

ANNES MOR:

I tre dage har jeg gamle kone slæbt mig frem over hele øen. Og nu er jeg vel så omsider kommet til det horehus hvor min datter er havnet. Find hende til mig!

Kirsten, Karen og Maren står stadig målløse.

ANNES MOR:

Min datter Anne! Sig mig hvor hun gemmer sig!

MAREN *skynder sig ud:*

Jeg tror jeg véd hvor hun er!

KAREN *efter en pause:*

Hun hviler sig vist bare lige.

ANNES MOR:

Og I to! I har så også gjort jeres stakkels forældre fortræd! I har også styrtet jer selv i helvede!

KIRSTEN:

Anne har slet ikke gjort noget forkert. Det må du ikke tro.

KAREN:

Hun har fået et godt liv her sammen med os.

Maren kommer ind med Anne.

ANNES MOR:

Så dér har vi dig! Lad os være alene! Gå jeres vej! Jeg har skøger nok i min egen datter!

Kirsten, Karen og Maren går ud. Anne bliver stående på lang afstand af sin mor og uden at se på hende.

ANNES MOR:

Jeg skal hilse dig fra din far og sige at du aldrig nogen sinde mere skal vove på at vise dig for hans øjne! Jeg sagde til ham at han selv skulle rejse af sted og lægge dig på sine knæ og give dig af stokken i din bare røv til den hang i laser! Han vil ikke længere røre dig med en ildtang! Og jeg har ikke kræfter til det. Jeg kan bare sige at jeg forbander den dag du kom til verden, og at jeg ikke tog og kvalte dig lige med det samme!

ANNE:

Mor – du må ikke være så gal på mig.

ANNES MOR:

Du har alle dage været en plage for os! Sur og tvær! Du har forpestet vores liv med alle dine nykker, vi har aldrig et øjeblik kunnet gøre dig tilpas! Sur og tvær, evig og altid!

ANNE:

Mor, jeg har fået det så godt her.

ANNES MOR:

Aldrig har vi kunnet banke dit forbandede uvæsen ud af dig! Eller så meget som til at bestille noget! Bare gøre som du fik besked på! Aldrig! Vi har altid vidst det ville ende galt. Vi har aldrig kunnet lære dig at bøje nakken, sådan som vi almindelige bønder altid har gjort bedst i, og det sagde vores gamle præst også, tugt hende! Tugt hende! Og vi har da også tæsket løs på dig alt hvad vi orkede, og til ingen verdens nytte!

Else T kommer ind. Så Else P, og så lidt efter lidt de øvrige. Sidst Jens.

ANNE *ser på sin mor:*

Nej, det har vel ikke nyttet. I skulle måske have tænkt på at gøre noget andet.

ANNES MOR:

Vover du nu også at gå i rette med din mor! Jeg som står her, din egen mor! Jeg der har hæget om dig og båret over med dig og så mange tiggert din far om ikke at være for hård ved dig.

Rækker ud efter Anne, ved at græde

Lille Anne – min sødeste lille Anne – hvis du nu med det samme følger med mig hjem, så vil din far også – det véd jeg –

ELSE T *stiller sig tæt foran Annes mor:*

Lad vores søster være i fred.

ANNES MOR:

Væk med dig! Bliv mig fra livet, beskidte tæve!

ELSE P *kommer frem og vil tage Annes mor i armen:*

Anne har det godt her. Og vil du ikke hilse mine forældre og sige at jeg også har det godt?

ANNES MOR *skubber hende fra sig og langer ud efter hende med staven:*

Jeg skal sige til dem at du brænder op i helvede, bitte Else! Ligesom alle I andre! Gid tusind djævlø vil banke jer i jeres røv med glødende stænger til evig tid!

Annes mor ser dem alle komme frem mod sig. Hun vender sig om og stavrer jamrende ud.

11

Else T, Brorson, Radich, Jens Storgaard, Peder Lassen og øvrige medlemmer af sekten.

Alle har samlet sig i en gruppe med Else T forrest. De stirrer mod scenens modsatte side, hvor Annes mor er gået ud, og hvorfra der nu hører en rumsteren af nye gæster der er på vej. Jens går frem og stiller sig foran Else T.

Radich viser, ærbødigt, den smilende biskop Brorson ind. De stiller sig an og betragter nogen tid gruppen foran sig. Brorson stadig smilende, Radich med nervøse sideblikke til ham.

RADICH *retter sig myndigt op:*

Else Terkildsdatter! Kom frem! Biskoppen vil tale med dig!

Else T bliver stående, som alle de andre ubevægeligt stirrende på gejstligheden.

RADICH:

Hans højærværdighed, vor gode biskop Broder Brorson, er på min ydmyge anmodning kommet rejsende hertil for at hjælpe os alle her i sognet til at forenes i vor kirke for i den at søge frelse for vore syndige sjæle! Og han ønsker nu først at tale et kristenord til dig, Else Terkildsdatter! Træd tre skridt frem! Og nej for din biskop!

Else T bliver urokkeligt stående.

RADICH:

Jens Storgaard! Giv dog det kvindemenneske besked på at adlyde!

JENS:

Du kan måske godt lige høre hvad manden har at sige, Else.

Else T går rask frem, ikke tre skridt, men helt tæt ind på Brorson, før hun overdrevent nejer helt ned mod gulvet. Idet hun retter sig op, vil Radich skubbe hende lidt på afstand.

Kirsten og Maren kommer samtidig frem omkring Jens, hvor pladsen nu er ledig, for ligesom at støtte ham.

BRORSON *afværger Radich med et par løftede fingre, stadig smilende til Else T:*

Guds velsigne dig, mit barn! Jeg kan, nu jeg ser dig, jo næsten slet ikke tro de slemme ting jeg har hørt om dig. For du er da i virkeligheden en god og fornuftig pige, er du ikke? Men du har måske ladet dig forlede?

ELSE T:

Ja, både forledt og forført er jeg blevet. Jesus har forført mig. Han er min elsker!

RADICH:

Else! Ti stille! Det klæder dig jo slet ikke med sådan en snak!

BRORSON:

Men er det da ikke sandt at du lever i synd? Sig mig det blot, min pige – er det ikke sandt at du under dække af kærlighed til vores Jesus fører et utugtigt liv med – med denne – din –

RADICH *peger:*

Jens Storgaard!

BRORSON:

Ja – ja – og du husker vel buddene, Else? De ti bud, og i det sjette står der jo, det har du dog lært til din konfirmation, at du ikke –

ELSE T:

Loven og de ti bud er for verdens børn. Guds børn lever i kærlighed.

BRORSON:

Ja, ja, ja – jeg tror måske du mener det godt. Jeg vil nu alligevel bede din præst, pastor Radich, nok en gang undervise dig i den kristne børnelærdom.

ELSE T:

Skal han da lære mig at jeg ikke skal elske min næste? Hvorfor ikke med det samme bede Satan selv om at undervise mig?

Peder Lassen kommer ind, stiller sig for sig selv og iagttager de andre.

BRORSON:

Du misforstår mig, min pige, hvis du tror jeg vil dig noget ondt. Men måske har heller ikke JEG rigtig forstået hvad det er DU vil? Forklar mig det nu! Hvad gavner det dog sådan at kysse alle og enhver?

Else T begynder at le.

BRORSON:

Nej, svar mig nu oprigtigt – for kan det dog ikke også være til skade, alt det kysseri?

Else T ler højere.

BRORSON *vil nu overdøve hende:*

Kunne du dog ikke selv – i din indbildte renhed – tænkes at tage helt fejl?! Kan du da virkelig tro at hverken mænd eller kvinder kan komme i himlen uden uafsladelig at rende rundt og kysse?!

Else skraldgriner, og alle de andre (undtagen Peder) griner med, mens de i samlet trop går frem mod Radich og Brorson. Radich vil hale Brorson væk, flygter så selv sidelæns, mens Brorson bliver stående et øjeblik, med en oprakt hånd vil han lyse fred over dem, det bliver til et lidt halvfærdigt korsets tegn, før han vender sig om og går ud.

Latteren forstummer. Fortsættes så i en højlydt klagende stønnen fra Jens. Hans ansigt fortrækkes i smerte, og han segner om. Alle kvinderne kaster sig ned på knæ omkring ham, nogle løfter hans hoved og overkrop op.

ALLE KVINDERNE *i munden på hinanden:*

Søde, elskede Jens!

Du må ikke gå fra os!

Hold ud! Bliv hos os! Jens! Jens!

Se, vi er her!

Uden dig har vi ikke længere noget liv!

Gå nu ikke fra os! Lad os kysse dig igen!

De begynder at synge

Trange tider langsom skrider

Langsom skrider. Kys os igen.

Sjælene længes –

JENS *løfter en hånd, tyssende:*

Bliv ved – bliv ved – og lev i kærlighed – og elsk – elsk –

Og følg nu – følg nu ham –

Peger mod Peder

Ja – ham er det – Peder Lassen – følg nu ham –

Peder går nu langsomt frem. Vifter kvinderne til side. Bøjer sig ned og lukker Jens' døde øjne.

Else T er alene blev siddende med Jens' hoved i skødet. Hun stirrer nu på Peder, som ser hun virkelig Satan selv, og rykker baglæns på rumpen væk fra ham.

Spot på Peder, idet han retter sig op og kigger ud over publikum, vurderende, som over for en flok kreaturer.

2. del – Peder Lassen

12

Niels Heede, Peder Lassen.

Niels sidder ved et bord med urværk som han studerer under en lup. Peder lister omkring, beundrer et standur og så et lommeur, han finder på bordet.

PEDER:

Utroligt! Så fin en mekanik. Alle de små tandhjul! Jeg begriber det ikke, Niels Heede, hvordan du kan få det hele til at hænge sammen og køre rundt!

NIELS *kigger i luppen:*

Ja ja ja – hm – hm – dikkedik – ja, ja!

PEDER:

Man hører jo også om dig alle vegne! Du er berømt viden om. Ingen kan lave ure som Niels Heede, siger de, og alle vil så forfærdelig gerne have ét, om de så kender klokken eller ej. Men du er blevet rig!

NIELS:

Hvad vil du mig? Er du kommet for at bestille et ur? Jeg har ikke tid.

PEDER:

Ligner jeg måske én der har penge til dét?

NIELS:

I hvert fald ikke én der kommet ærligt til dem. Sig mig hvem du er, eller gå din vej.

PEDER:

Ja, hvem er jeg? Det kommer an på hvem du spørger. Hvis du kigger i min skudsmålsbog og ser hvad de har skrevet om mig dér hvor jeg har tjent, ja, så står at jeg er 'en ordentlig og skikkelig karl'. 'Et godt kristenmenneske'. Men spørger du præsten og herredsfogeden, så er jeg en landstryger og en løsgænger.

NIELS:

Ja, det ville jeg nok også have troet.

PEDER:

De truer med at smide mig i kachotten eller sende mig på straffearbejde. Hvis ikke snart jeg finder mig en fast plads igen. Men som du selv siger: jeg har ikke tid! Jeg har vigtigere ting for end at knokle for bønderne. Jeg må helt og fuldt hellige mig mit arbejde i Guds egen vingård.

NIELS *kigger op*:

Nå, så det er dig! Dig der render rundt her med en flok skøre kvindfolk i hælene! Gå med dig! Kom ud herfra!

PEDER:

Jeg samler Guds børn omkring mig. Og vi har brug for et sted hvor vi kan leve og love og prise Herren i fred. Jeg vil købe en gård til os.

NIELS:

Køb hvad du vil. Hvad rager det mig?

PEDER:

Du er rig, Niels Heede. Jeg har brug for et lån.

NIELS *griner*:

Et lån? Ja, den er god med dig.

PEDER:

Jeg mangler kun lige det sidste. Flere af mine hellige søstre har haft ikke så lidt på kistebunden, og for at de ikke skulle falde for fristelsen til at gøre mammon til deres gud, har jeg taget hver en klink de ejer i forvaring. Hvis du bare lægger en sjat oveni, så har vi nok. Og du kan så komme og besøge os så tit du vil, og nyde godt af den himmelske kærlighed.

NIELS:

Jeg vil ikke have noget med jeres pjat at gøre. Gå din vej. Det interesserer mig ikke.

PEDER:

Jeg har nu ellers hørt at du interesserer dig for andet og mere end tandhjul. Jeg har hørt snak om at der er et par småbørn eller tre her på egnen der mærkeligt nok er som snydt af næsen på Niels Heede.

NIELS *kigger i luppen:*

Ja – ja – hm – hm – dikedikedik –

PEDER:

Jeg véd ikke om deres barnefædre har tænkt over det. Eller hvad de ville sige til det.

NIELS:

Så du vil presse penge ud af mig! Det kan du godt glemme igen. Hvis nogen her har været i tvivl om deres faderværdighed, så har jeg straks stukket dem en pose penge så de slet ikke længere kan se hvem deres unger ligner, om det så er Fanden selv.

PEDER:

Du kunne jo give MIG sådan et par gode poser. Og så spare pengene i fremtiden. Du kunne blive en ny broder for mine søstre, og de vil så lønne dig for det som det lyster dig.

NIELS:

Hvad snakker du om? Kan jeg få det på skrift?

PEDER:

Det har du allerede. I den hellige skrift. Det står alt sammen i din bibel.

NIELS:

Fri mig for dit bibelvrøvl! Hvad er det du kan tilbyde mig? Rene ord for pengene! Kan jeg ligge med hvem af dem jeg vil og når som helst det passer mig?

PEDER:

I Guds navn og til hans ære, ja.

NIELS:

Hold dog nu omsider kæft med det der forbandede vås! Får jeg ret jeg til at kneppe hele hønsegården? Ja eller nej?

PEDER:

De vil elske dig med al den kærlighed de allerede selv har modtaget fra vores Jesus.

NIELS:

Nå, ja, men gå så med dig! Ud! Jeg har travlt. – Ja – og så får vi se – ja – jeg kan jo lige – jeg tænker måske lige over det et par dage.

13

Peder, Niels, Kirsten og Maren Andersdatter, Else P, Karen Schierbeck, Zidsel, Anne, Ingeborg.

Niels ligger i en seng mellem Kirsten og Maren. Peder sidder ved et bord sammen med Karen og Zidsel. Anne og Else P står ved siden af, begge er gravide. Ingeborg står lidt af sides.

PEDER *afslappet, hjertelig:*

Har vi det ikke dejligt? Her kan vi nu endelig leve som frie mennesker. Og endelig kan jeg leve op til det ansvar Jens Storgaard lagde på mine skuldre. Jo også takket være dig, Niels. Hvor er det godt du er kommet til os.

MAREN *prikker Niels på næsetippen:*

Det synes han vist også selv

ZIDSEL *til Peder:*

Han må jo straks have kunnet mærke det, Jens. At du var den rette.

PEDER:

Hans far og mor tog sig lidt af mig da jeg var lille. Mine egne havde jo ingenting. Og Jens var som en storebror for mig. Lige meget hvad jeg kunne finde på af narrestreger, så fik han mig hevet op af fedtefadet. Jeg tør slet ikke tænke på alle de tæsk han har reddet mig fra. Men han vidste jo at jeg i bund og grund var en god dreng. Og så kom han, det var ikke ret længe før han døde, så kom han og besøgte mig. Og han spurgte mig om jeg ville følge ham. Og vist ville jeg dét, det var ikke noget jeg hellere ville. Ja, og så kyssede han mig. Lige midt på munden.

KAREN:

Det gjorde han jo altid.

ZIDSEL:

Det var hans tegn. Med det kys blev du et Guds barn.

PEDER:

Selv har jeg det nu lidt svært med at kysse andre mandfolk. Det må jeg indrømme, og det skal du også lige være klar over, Niels. Men det Jens Storgaard gav mig, det ville jeg alligel aldrig have undværet. Det gjorde mig til den jeg er.

KAREN:

Jeg tænkte også med det samme da vi så dig første gang, at her var en mand der kunne fylde hans bukser. Hvis det værste nogen sinde skulle ske.

PEDER *rejser sig og traver:*

Ja, men det kunne Else Terkildsdatter nok ikke se! Jens Storgaard talte i vildelse, siger hun, da han pegede på mig. I vildelse – om hvad han havde fra Gud selv! Men derfor kan vi jo heller ikke have mere med at hende at gøre. Vi kan ikke midt iblandt os have en kvinde der spreder mistillid og vil gøre hvad hun kan for at splitte os.

ELSE P:

Jeg kunne måske alligevel prøve at snakke med hende igen, Peder.

PEDER:

Du skal ikke snakke med nogen som helst! Jeg er den der siger hvad der skal siges! Forstår du det? Det håber jeg virkelig for dig!

ELSE P:

Vi plejer at kunne være fælles om det hele.

PEDER *råber:*

Luk nu bare kyssetøjet! Véd du ikke at jeg er Guds redskab! Véd I ikke alle sammen at det er mig han taler igennem!

ALLE *undtagen Ingeborg og Else P:*

O! Ja! O! Ja! O! Ja!

PEDER:

Og nu siger jeg det til jer igen! I skal adlyde mig! I skal tro på mig!

ALLE *igen uden Ingeborg og Else P:*

O! Ja! O! Ja! O! Ja!

PEDER:

I skal adlyde mig! Gud har givet magten! Gud har givet mig magten også til at tilgive jer!

ANNE:

Ja, du har tilgivet os alle vores skrækkelige synder, Peder!

ZIDSEL:

Ja, vi siger tak, Peder, for din nåde og barmhjertighed!

PEDER vender sig brat mod Ingeborg:

Og hvad er der så med dig?! Hvad står du der og hænger med hovedet for? Ejer du i dit rådne hjerte ingen taknemmelighed over for mig og Herren! Eller kan du bare ikke komme over at Jens Storgaard ikke længere kommer og ligger med dig? Fik han aldrig lært dig at glæde dig over Guds kærlighed! Fik han dig aldrig lært at kysse dine søstre og brødre? Lad mig mærke!

Peder går hurtigt frem mod Ingeborg, tager hårdt om hende og kysser hende. Hun vender hovedet væk, smågrædende.

PEDER skriger og slår sig i arrigskab på brystet og lårene:

Satans til grimme og dumme møgmær! Hvad i helvede laver du her?! Hvad står du der og glaner for?! Har du vasket vores skidne tøj?! Hvornår du tænkt dig at lave mad til os?! Forsvind fra mit åsyn! Hent os en flaske brændevin!

Ingeborg skynder sig ud.

PEDER synker sammen på en stol, træet:

Hvad skal jeg da stille med den lille mæfikke? Hvad siger I, tøser? Kan hun da aldrig få ind i sit lille hoved hvem det var Jens Storgaard pegede på? At det var mig! Mig han pegede på, Jens Storgaard, og at Gud Herren med ham pegede på mig.

ZIDSEL:

Vi skal nok snakke til hende igen, Peder.

PEDER:

Skal hun da være den eneste verden der ikke kan få ind i skallen at hun ligger med Gud selv, når hun ligger med mig?

KAREN:

Vi har så tit sagt det til hende. At hun skal tro dig. Ellers ender hun bare i helvede.

ZIDSEL:

Ja, hun bliver brændt i helvedes evige flammer. Og voldtaget morgen, middag og aften af ti tusind djævlé. Vi har så mange gange fortalt hende det.

Ingeborg kommer ind med en flaske. Anne vralter tykmavet frem og tager hende om skulderen.

ANNE:

Så, lille Ingeborg, kom så. Nu går vi hen til Peder, og du skænker ham en dram.

Ingeborg lader sig trække med. Peder holder som i væmmelse et glas frem mod hende. Hun ryster på hånden og spilder ud over det hele. Han smider glasset fra sig, rejser sig og stikker hende en lussing, så også flasken ramler hen over gulvet.

14

Else P.

Mørke. Else P barsler. Hun brøler og skriger. Stilhed. Så musik.

Spot på Else P Hun står med en baby på armen. Lægger den ned på sengen og trykker puden ned over barnets hoved og presser til det er kvalt.

Mørke.

Spot på Else P. Hun kommer ind med en sæk med det døde barn i. Bærer det over scenen og går ud.

15

Peder, Ingeborg, Niels, Karen, Zidsel, Else P., Anne med barn på armen, Kirsten og Maren, begge gravide.

Peder traver energisk rundt med en kæp i hånden. Lidt slæbende, slaveagtigt fulgt af Ingeborg.

Niels kommer ind med Karen og Zidsel efter sig. Begge er tungt lastet med dyner, linned, tæpper, tøjbylter. De vælter udmattede det hele ud på gulvet.

NIELS til Peder:

Se så! Det var alt hvad der var at finde hjemme hos den lille Ingeborg.

PEDER:

Nå, så det var det hele. Ja ja, lidt gavn har vi da endelig haft af vores Ingeborg.

KAREN:

Ja, det var som hun sagde, Peder. Både hendes forældre og alle andre der på gården var ude af huset. Vi havde god tid til at samle sammen hvad der var.

PEDER *klapper den forskræmte Ingeborg på kinden:*

Nå, det var godt, min snut. Godt du kunne give os det lille vink om at der var fri bane. Du vidste selvfølgelig også hvad der ville ske med dig, hvis du havde prøvet på at snyde os.

Griner og slår med kæppen i gulvet

Det havde du trods alt forstået. Så du kunne gå den rette vej og bidrage til Guds rige med de her klude.

Til Karen og Zidsel

Men er I nu også helt sikre på at I har fået alt med. Rub og stub af den mindste værdi?

KAREN:

Ja, de er nok ikke så velstående hjemme hos den stakkels Ingeborg som du troede. Vi tog alt hvad der var værd at bære på. Ikke også, Zidsel? Hver en krog har vi været i. Der er overhovedet ikke mere at komme efter.

Niels er optaget af at lægge sig i sengen med Karen og Zidsel.

PEDER *langer Ingeborg et par lette dask med kæppen i bagdelen:*

Nå ja, Ingeborg, et lille offer har du nu alligevel bragt din herre. Så må vi se.

Vender sig mod sengen

Og dig, Niels! Det er nu også snart på tide du disker op noget med mere! Tror du du kan blive ved med at komme fuldkommen gratis til din salighed?

Sætter sig på sengekanten og kærtegner Zidsel

Tror du du for tid og evighed har fået fripas til himmeriget? Nej, nej, min fine ven, nu går den ikke længere. Vi må se en pose penge fra dig igen. Ikke også, Zidsel? Og det skal være snart.

ZIDSEL:

Ja, det siger jeg helt bestemt også, Niels.

NIELS *griner og trækker Karen ind til sig:*

Penge! Som om jeg nu skulle have tid til at tjene penge. Du kan vel se jeg har så rigeligt andet at tage mig til!

PEDER *farer op og banker hårdt med kæppen til sengen og i gulvet:*

Så se for helvede at få det overstået! Kom til sagen! Du tror vel ikke jeg har i sinde bare at se på dig ligge og dase dér dag ud og dag ind! Hvad er du her for? Der er måske også andre der kunne tænke sig at indtage din plads dér! Hvis ikke snart du kommer i gang med dine klokkeværker igen og dit dikkedik og dit tingeltangel!

Til Karen og Zidsel

Og I to! I tror måske også at I gør nok i bare at ligge der og sprede ben for det dovne asen?

KAREN:

Men Peder – skal vi ikke – hvad vil du da have vi skal gøre?

PEDER:

I skal tjene mig! I skal adlyde mig! Bestille noget, for helvede!

KAREN:

Ja – det gør vi da også – ikke også Zidsel – vi gør da alt hvad –

PEDER:

Så kom med noget mere til mig! Af sted med jer igen! Jer alle tre! Kom op af fjerene og ud og skaf mig nogle flere gaver!

Karen og Zidsel rejser sig fra sengen.

KAREN:

Jamen – hvor – hvordan skal vi –

PEDER:

Hvad rager det mig! Om I stjæler eller røver, det er jeres egen sag! Og om du så, Niels, om du skal slå nogen ihjel for at skaffe penge, det er så helt og aldeles ligegyldigt! For du gør det for mig, din herre! Og jeg har magt til på Guds vegne at tilgive dig alt hvad du gør! Bagefter. Så, se at komme af sted med jer!

Niels rejser sig tøvende. Følger så Karen og Zidsel, der allerede er på vej ud.

16

Voydemann, Juul, Peder, Ingeborg, Else P., Anne, Kirsten, Maren.

Voydemann og Juul kommer brasende ind. Juul forrest med sin pisk.

JUUL:

Peder Lassen! Mit navn er Juul. Ridefoged. Jeg kommer her med herredsfoged Voydemann!
For nu skal det have en ende med dig! Nu skal her ryddes op!

Til Voydemann

Ja, her ser De det selv! Det forholder sig nøjagtig som pastor Radich har sagt. Her skal I få at se hvad der sker når folk sætter sig op imod loven og øvrigheden. Var det ikke sådan han sagde? Hvad der sker når kvinder ikke retter sig efter deres mænd. Ja, og når børn ikke adlyder deres forældre. Her ser De det alt sammen, Voydemann!

Ingeborg sniger sig ud i et hjørne.

PEDER ler:

Så det er selveste ridefogeden vi får besøg af! Og den fine hr. Voydemann! Dommeren i egen person! Vi bliver da næsten helt bange, gør vi ikke?

Kirsten og Maren fniser indforstået

Pastor Radich har virkelig haft travlt! Her har vi åbenbart hvad han på hele øen har kunnet skrabe sammen af fogeder og drukkenbolte og dommere og horkarle og snydetampe. Og I kommer altså nu for at gøre det af med den lille fattige dreng Peder Lassen? Ham som Gud har skænket herredømme over levende og døde.

Banker med kæppen i gulvet, skriger

I får mig ikke! Gud er med mig! Han har åbnet mine øjne! Og I er døve og blinde!

Smider kæppen fra sig, slår sig på lårene, stamper og snurrer rundt om sig selv

Gå ad helvede til! Lad Guds børn tjene Herren i fred! Gå ad helvede til!

Peder kan ikke længere få vejret og stirrer bare på dem.

VOYDEMANN *træder frem:*

Vi har fundet liget af et barn.

PEDER *samlers sig:*

Kom, kom sammen, lad os synge og danse! Som i gode, gamle Jens Storgaards tid!

Anne, Kirsten og Maren, men ikke Ingeborg, samler sig hurtigt omkring Peder, og de går i gang med deres tætte, kælnede kædedans.

PEDER, ANNE, KIRSTEN, MAREN *i dansen:*

Her skal kæles, her skal kvæles

Her skal kvæles al syndens frugt!

Vi går til sagen, vi vender bagen

Vi vender bagen mod kirkens tugt.

Her skal kæles, her skal kvæles

Her skal kvæles al syndens frugt!

Ingeborg lister imens ud.

JUUL *går frem mod de dansende og knalder med piskan:*

Stands det der! Mage til forbandet skråleri! Herover med jer! Alle sammen!

Juul rykker kvinderne fra hinanden, og de vender bagen mod ham, og han svirper dem med piskan.

JUUL *bakser og skubber og pisker:*

Satans kællinger! Find så på plads! Møgfisser!

Juul har efterhånden fået dem til side, og der bliver nogenlunde ro. Mest fordi kvinderne har set på Peder, at han forholder sig passivt, med armene over kors, smilende, næsten som i anerkendelse af Juuls voldelige indsats.

VOYDEMANN:

Vi har fundet liget af et barn. I fjorden her neden for gården.

Else P går lidt til side og vender ryggen til.

PEDER:

Hvor rædsomt. Hvis barn mon det dog kan være?

VOYDEMANN *optræder hele tiden roligt og myndigt:*

Vi ser nu at flere her i huset er med barn. Vi véd at andre har været det.

PEDER:

O, ja – Anne! Den dejligste lille dreng har hun født mig! Anne, kom her, vis de herrer vores – lyslevende – barn!

VOYDEMANN:

Stakkels pige. Stakkels barn. Født i utugt.

JUUL *griner:*

Ak ja, ak ja – frugten af et hæsligt og syndigt forhold!

VOYDEMANN:

Juul! Tag Dem sammen. Dette er strafbart. De må anholde denne mand. Han skal føres for retten.

PEDER *til Juul, prøver at samle sin kæp op:*

Du kan bare komme an, din lille skiderik!

VOYDEMANN:

Juul! Grib ham!

Juul får styr på Peder og haler af sted med ham, mens Voydemann prøver at spærre vejen for kvinderne, der vil hale Peder tilbage. Da Juul er ude med Peder, går også Voydemann hurtigt ud. Og kvinderne vender sig i retning af Else P. Kigger tavse på hende.

17

Else P, Ingeborg.

Mørke. Musik.

Spot på Else P, i forvildet på flugt over scenen.

Mørke.

Spot på Ingeborg, på flugt over scenen fra den anden side, ser sig forskræmt omkring.

Mørke.

Spot igen på Else P, videre på flugt.

Mørke.

Spot igen på Ingeborg, videre på flugt.

Mørke.

Scenen belyses langsomt, som ved daggry. Ingeborg tumler ind fra den ene side, Else P på samme måde fra den anden.

ELSE P:

Ingeborg!

INGEBORG:

Else!

De falder hinanden om halsen.

ELSE P:

Hvor er det godt jeg fandt dig – jeg har været så bange –

INGEBORG *mærker på Elses ansigt:*

Else – er det dig?

ELSE P:

Ja, vist er det da mig – hvad er der med dig, Ingeborg? Jeg har været så bange at du skulle være kommet noget til. Hvor har du været?

INGEBORG:

Jeg sov sammen med grisene. Det var så rart.

ELSE P:

Hvad har du? Har du overnattet i en svinesti?

INGEBORG:

Ja, for de siger de ikke kan kende mig. De har ikke nogen datter.

ELSE P:

Hvem? Grisene? Snakker du om dine egne forældre? Nej, å ha, så var det da godt jeg kom af sted og lede efter dig. Jeg turde heller ikke selv være der længere. Peder straffede mig – med stokken – ja, de har jo allerede sluppet ham løs igen – og hans straffede mig så – for det der – det de havde fundet i fjorden – men han havde voldtaget mig, Ingeborg! Han skulle ikke være mit barns far! Nej – men å ha, hvor han bankede mig, jeg turde ikke være der, du skulle se min ryg og min bagdel. Og så ville jeg også lede efter dig, Ingeborg.

INGEBORG:

Else – er det dig? – Ja – og tror du – tror du jeg er Ingeborg?

ELSE P:

Kom, vi må have hjælp! Kom med mig – inden de kommer og henter os tilbage.

Vil føre Ingeborg med sig

Kom, Ingeborg!

INGEBORG *stritter imod:*

Nej, nej! Du må ikke slå mig!

ELSE P:

Jeg slår dig ikke, Ingeborg – jeg passer på dig.

INGEBORG:

Jeg vil sove sammen med grisene. Hvad er der pludselig blevet af dem?

ELSE P:

Kom nu bare med mig. Vi skal nok finde dem. Vi finder Else Terkildsdatter. Hun vil hjælpe os.

Else P holder tæt om Ingeborg, vissende, og de går ud.

18

Radich, Else T, Else P, Ingeborg.

Radich ved sin skrivepult. Else T, Else P og Ingeborg står bag ham. Venter til han måske opdager dem.

ELSE T *træder frem:*

Pastor Radich!

RADICH *vender sig om:*

Ja – – Else – er det dig, Else – er du kommet her?

ELSE T:

Jeg véd du er i din gode ret til med det samme at smide mig ud.

RADICH:

Du kunne dog aldrig falde –

ELSE T:

Tilgiv mig – at jeg selv gjorde det. Jeg er nu kommet for at bede dig om hjælp.

RADICH:

Else – jeg kan slet ikke sige hvor glad jeg er for at se dig her hos mig.

ELSE T:

Jeg kommer med mine to – mine to søstre – Else og Ingeborg.

ELSE P *drister sig endelig til at åbne munden:*

Pastor Radich! De må hjælpe os! Vi beder Dem! Vi er stukket af –

RADICH:

Ja, ja – jeg vil med glæde – det skulle være min største –

ELSE P:

Han er efter os, Peder Lassen. Herredsfogeden har sluppet ham løs, og han straffer os, han vil – han vil slå os ihjel!

RADICH:

Jamen, kære børn dog.

ELSE P:

Få ham nu ordentlig sat fast! I kachotten med ham! Nej, i galgen, op at hænge med ham, med det samme! For alle hans forbrydelser! For sådan som han har udnyttet os! Peder Lassen! Og stjålet vores penge! Ikke også, Ingeborg? Og vores jord, og en hel gård, og fra Maren og Kirstens forældre –

RADICH:

Ja ja, lad os nu – én ting ad gangen –

ELSE P:

Og han har voldtaget os alle sammen! Og han har ligget også med gifte koner alle vegne, og han har gjort dem med barn! Peder Lassen!

Bryder ud i hulken

Og vi har selv – jeg har selv –

RADICH:

Så så! Sig nu ikke mere! Vi taler senere om det alt sammen, stille og roligt.

ELSE P:

Han er et uhyre! En pest! Han er Satan selv, Satan der er kommer over os!

RADICH:

Ja, ja, ja. Men nu vil jeg få senge redt op til jer –

Til Else T

– ikke også, Else – ja, og allerførst skal I nok alle tre have noget at spise, ikke sandt? Ja, og så vil vi sammen bede Gud tilgive os alle.

19

Peder, Kirsten, Maren, Niels.

Peder ligger i sengen med Kirsten og Maren. Niels sidder ved et bord og arbejder med et urværk.

PEDER:

Nej, de skvatmikler behøver vi ikke frygte mere for. Hvor længe var det jeg sad i hullet? Fire eller fem dage – så måtte de slippe mig løs. De har jo ingen vidner. De er ingen der vil vidne mod mig! Og jeg er jo også gift med den lille Anne. I himlen! Jeg er gift i himlen med hvem der passer mig. Eller hvad siger I, mine to små søde koner?

Kirsten og Maren kysser ham kærligt på hver sin kind.

PEDER:

Og fandeme om ikke Juul, den skiderik, blev så flink og så slesk da jeg sagde at jeg nok kunne skaffe ham et stueur. De er alle sammen til salg, hele bundtet. Og så fik vi dig da også i arbejde igen, Niels. Er det ikke herligt? Dikdikdik.

NIELS:

Jo, til en afveksling, det må jeg indrømme, tøser. Det gør helt godt også at bruge hovedet igen.

20

Voydemann, Juul, Peder, Kirsten, Maren, Niels.

Voydemann og Juul kommer stormende ind.

VOYDEMANN *til Juul:*

Lad os nu allerførst se på dem der!

Juul hiver Maren og Kirsten op af sengen. Voydemann føler på deres maver.

VOYDEMANN:

Her foreligger jo straks flere beviser.

Til Juul

Ud med dem!

Og bed vores urmager vente udenfor!

Juul trækker pigerne ud. Niels går selv.

PEDER *rejser sig, smilende:*

Goddag igen, Voydemann.

Juul kommer ind

Og min gode ven Juul, velkommen til!

VOYDEMANN *tager dokument frem fra en inderlomme og kigger kort på det:*

Peder Lassen! Du har sat dig op imod Guds hellige ord og forbrudt dig mod Kongens love.

Du er hermed anholdt og vil blive stillet for retten.

Nikker til Juul der griber Peder og vrider hans arme om på ryggen

Gården og dens jordtilliggender beslaglægges fra dette øjeblik af Kongen. Det samme gælder hvad her forefindes af værdigenstande og rede penge. Alle kister og skuffer gennemses.

PEDER *med himmelvendt blik, inderligt:*

Gud i himlen! Hjælp nu din Peder! Ham du har skænket din kærlighed, ham der af al sin kraft har rakt den videre til menneskene.

VOYDEMANN:

Ja, så går vi!

Peder vrider sig vildt, mens Juul binder hans arme sammen på ryggen.

PEDER *råber vildt:*

I får mig aldrig! Dømmer I mig, vil min far i himlen lade jorden slå revner! Afgrunden vil opsluge al Satans yngel af præster og øvrigheds personer!

Juul tager sit tørklæde af og knebler Peder, og han trækker af sted med ham.

3. del – Dommen

21

Voydemann, Juul, Peder, Niels, Else P, Kirsten, Karen, Maren, Zidsel, Mett-Mari, Anne, Ingeborg, Else T.

Retten er sat. Til venstre sidder Voydemann, med hammer, bag et bord. Peder på stol, bagbundet, med front mod publikum. Ved siden af Peder står Juul. Skråt bag ham sidder Niels. Else P, Kirsten, Karen, Maren, Zidsel, Mett-Mari, Anne og Ingeborg står samlet bagerst til højre. Else T står alene forrest til venstre, indesluttet, med blikket fast rettet mod nogen der ikke er der.

JUUL:

Næste vidne!

ELSE P træder frem:

Gang på gang kom han, Peder Lassen, han kom og tog mig mod min vilje. Lige meget hvor hårdt jeg kæmpede imod af alle mine kræfter.

PEDER:

I kan vel høre hun er fuld af løgn! Mod sin vilje, Vorherre bevares! I skulle have set hende komme krybende til min seng!

Voydemann slår hammeren i bordet og giver tegn til Juul, der knebler Peder med sit tørklæde.

JUUL:

Næste!

KIRSTEN *træder frem:*

Peder Lassen er det rareste mand jeg i mit liv har mødt. Det er hvad JEG har at sige. Hvis han nogen sinde skulle have givet mig et ordentlig dask over rumpen, så var det nok også fordi jeg havde fortjent det.

JUUL:

Næste!

KAREN *træder frem:*

Ja, jeg véd ingen ting om alt det her. Det eneste jeg kan sige, det er at Peder Lassen nu får skyld for både det ene og det andet han aldrig har gjort. Og skal ham dér urmageren så imens gå helt fri? Niels Heede – han er da den værste buk der nogen sinde har sat sine ben på hele øen!

NIELS:

Jeg begriber ikke at retten vil nedværdige sig til at sidde og høre på alle de dumme tøjters sludder og vrøvl!

Juul langer Niels en over nakken.

VOYDEMANN *hamrer i bordet:*

Jeg må endnu en gang minde om at alle vidner taler under edsansvar. Skulle retten få mistanke om at nogen af jer lyver, vil hun blive stævnet for mened. Og ryge i hullet.

Til Juul

Og lad så vores gode urmager være i fred!

JUUL:

Næste!

MAREN *træder frem:*

Nej, men jeg skal i hvert fald heller ikke nægte at flere af os er blevet med barn i den tid vi har kendt Peder Lassen. Men hvem har sagt det ikke kan være med andre end ham? Nu kan jeg selvfølgelig kun tale for mig selv, men jeg blev altså voldtaget af en fyr jeg mødte en dag jeg var på vej fra Flade til Sønder Dråby.

JUUL:

Næste!

ZIDSEL *træder frem:*

Peder Lassen er Guds søn. Det er sandheden. Peder Lassen er af sin guddommelige far blevet overdraget al magt på jorden og i himlen. Han er kommet for at tilgive os vores synder. Han frelser hver og en af os der tror på ham. Tro ham! Og I skal vinde evig salighed!

JUUL:

Næste!

METT-MARI *træder frem:*

Jamen, jeg véd slet hvad jeg er blevet trukket ind i den her sag for. Jeg har aldrig haft det fjerneste med Peder Lassen at gøre. Jeg er ellers mere end én gang kommet og har banket på hans dør for at høre et Guds ord. Og aldrig har han ladet mig komme indenfor. Og det er ellers ikke fordi han er for kræsen til også at have omgang med gifte koner. Jeg kunne nævne snesevis af gode og ærbare bønderkoner han har skændet.

PEDER *har fået munden vredet fri af tørklædet:*

Hvis jeg virkelig skulle nå så mange, så må I med det samme slippe mig fri igen. Og så kunne jeg vel også godt lige ordne hende dér, hvor grim hun end er!

Voydemann hamrer i bordet, og Juul knebler Peder hårdere.

JUUL:

Næste!

ANNE træder frem:

Jeg har fået barn med Peder Lassen. Jeg nægter det ikke. Han har skænket mig det bedste jeg har. Min søn. Med ham har han gjort mig til den lykkeligste og saligste kvinde i verden.

JUUL:

Næste!

INGEBORG træder frem:

Jeg har kun elsket Jens Storgaard. Han var et stort menneske, et Guds barn. I ham var der kærlighed. I hans kys var der kærlighed. Den eneste fejl han i sit liv begik, det var at stole på Peder Lassen. I ham er der ingen kærlighed. Omkring ham ligger nu kun døde børn.

VOYDEMANN hamrer i bordet, Ingeborg ud:

Ja tak! Mærkværdige forhold har vi hørt om. Om kys og kærlighed, om voldtægt, tyveri og ran, om svigt og bedrag, om tøjlesløs hor, om himmelsk frelse og barnemord! Alt sammen filtret ind i en besynderlig, falsk og modbydelig kristelighed der altid blot retter sig mod unge kvinder og aldrig mod gamle madammer! Vi burde hænge dig, Peder Lassen. Det har du uden al tvivl fortjent. Men de vidneudsagn vi nu har hørt stritter i så vidt forskellige retninger at vi desværre ikke med vores gode samvittighed i behold kan tage livet af dig.

Hamrer i bordet

Thi kendes for ret! Tiltalte Peder Lassen idømmes 4 års slavearbejde ved Københavns fæstningsværker. Og yderligere, som den strengeste straf retten i denne sag tør idømme ham: Han forvises til evig tid og kan ingen sinde mere sætte sin fod på denne ø!

22

Else P, Ingeborg, Kirsten, Karen, Maren, Zidsel, Anne, Mett-Mari, Juul, Else T.

Musik. Blåligt, skummelt lys. Uden for retten. Else P og Ingeborg står sammen. I en anden gruppe Kirsten, Karen, Maren, Zidsel og Anne. For sig selv Mett-Mari. Alle skutter sig i kulden. Véd ligesom ikke om de skal blive stående eller gå, og hvorhen.

Juul kommer ud til dem. Han kigger fra den ene gruppe til den anden. Nærmer sig så den store klynge.

JUUL:

Nå, piger, I slap nok i første omgang for videre tiltale! Men hvad gør I nu? Hvad gør en flok får når den har mistet sin hyrde?

Kvinderne rykker endnu tættere sammen og ser på tavse på ham.

JUUL:

Ja, I har vel ingen steder at være nu? Ingen vil vel længere have noget med jer at gøre? – Nå, det er jo da næsten også synd for jer! Virkelig synd I bare skal stå her og fryse. Det kan jeg med mit gode hjerte næsten slet ikke holde ud at tænke på. Så I skal da være velkomne hjemme hos mig. Et par stykker af jer i hvert fald. Ad gangen. Kom bare!

Knalder i luften med sin pisk

Så skal jeg nok hjælpe jer med at få varmen igen!

Kvinderne vender sig bort fra ham.

JUUL går ud:

Tåbelige kællinger!

Pause.

KAREN forsøger at tage mod til sig, lavmælt:

Søstre – vi er fri – – ingen – ingen kan længere – bestemme over os –

ZIDSEL:

Nej, vi er nu alene om det. Men glem ikke hvem der har hjulpet os.

MAREN:

Og skulle vi virkelig kunne klare os, vi piger, uden ham, tror I selv på dét?

METT-MARI *har nærmet sig gruppen:*

Jeg har i al fald allerede måttet lære at klare mig uden nogen mand!

ZIDSEL:

Vi har alle sammen lært at klare os uden fædre. Og ingen præster har vi heller brug for.

KAREN:

Ingen ridefogeder! Ingen dommere!

ELSE P *træder frem mod gruppen:*

Ingen falsk profet! Ingen liderlig urmager!

ANNE:

Jeg vil fortælle min dreng om ham. Og han skal ikke komme til at skamme sig over sin far.

ZIDSEL:

Han var min herre. Og han var streng. Men jeg må have lov at savne ham.

KIRSTEN:

Kun den søde Jesus er nu vores herre! Han og han alene! Han er herren i vores hjerter og over vores hjerter!

ELSE P:

Og han er lutter kærlighed! Han har fyldt os med sin kærlighed!

ANNE:

Ja – så lad os da synge og danse! Kom du også Mett-Mari, kom og vær med!

ZIDSEL rækker hænderne ud mod de nærmeste:

Ja, kom så da! Også dig, Ingeborg. Vi synger! Vi danser!

Mette-Mari slutter sig til dem. Ingeborg tøver endnu. Lyset bliver stærkere og varmere, mens de danner rundkreds.

ELSE P, METT-MARI, KIRSTEN, KAREN, MAREN, ZIDSEL, ANNE *synger:*

Ja, ned med slaveri

Nu vil vi være fri

Bondepiger er vi

Bondepiger er vi

Ja, ned med slaveri

Nu vil vi være fri

Bondepiger er vi

vor frihed vil vi ha'

O li o li o la

vor kærlighed skal blomstre

for vi er Jesu søstre

ja, vi er Jesu søstre

O li o li o la

Vor kærlighed skal blomstre

for vi er Jesu søstre

og frihed vil vi ha'

Else T er under sangen kommet ind, betragter dem køligt.

ANNE:

Og du, Else Terkildsdatter! Kom du også og vær med!

Else T bliver stående.

KIRSTEN:

Og Ingeborg! Kom du nu også bare og vær med! Kom nu!

Ingeborg tilslutter sig. Else T bliver stående.

ELSE P, INGEBORG, KIRSTEN, KAREN, MAREN, ZIDSEL, ANNE, METT-MARI
*tager under sangen stykke efter stykke af deres bondepigekostumer af og smider dem fra sig,
så de mere og mere ser ud som moderne kvinder:*

Og selv om vi er kvinder

så er vi ikke bange

For vi har mod og hjerte

ja, vi har mod og hjerte

Nej, vi er ikke bange

Vi ejer kærlighed

Vi ejer kærlighed

Vi sejrer nok en gang

O li o li o la

vor kærlighed skal blomstre

for vi er Jesu søstre

ja, vi er Jesu søstre

O li o li o la

Vor kærlighed skal blomstre

for vi er Jesu søstre

og frihed vil vi ha

*Else T har tøvet lidt endnu. Har så besluttet sig, går under sangen langsomt frem mod dem,
rækker hænderne frem, og de åbner kredsen, og hun slutter sig til dem, idet sangen er forbi.*

Slut

NOTE

Sangene på s. 4, 19, 35 og 48 synges på melodi af A.P. Berggreen til H.A. Brorsons ”Her vil ties, her vil bies”.

Sangen på side 26 synges på melodi af W.A. Mozart til Christian A. Overbecks ”Kom, maj, du søde, milde”.

Sangen på s. 64 og 65 synges på melodi til ”La Lega”, italiensk folkesang, kan fx høres her:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZCQHsJie8Mc>.